

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методологія та організація наукових досліджень»

циклу професійної (обов'язкової) підготовки
(загальної/професійної, обов'язкової/вибіркової)

за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)

галузь знань 10 «Природничі науки»

спеціальність 101 «Екологія»

за освітньо-професійною програмою «Екологічна безпека»

Рекомендовано кафедрою соціальних і
гуманітарних дисциплін на 2021-2022
навчальний рік.

Протокол від «30» серпня 2021 року
№ 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень»

2021 рік

1. Анотація

Університетська освіта, яка орієнтована на підготовку фахівців у сфері науково-дослідної роботи, висуває нові вимоги щодо глибокого усвідомлення магістрами сутності наукового пізнання, аналізу науки як специфічної форми пізнання, духовного виробництва і соціального інституту; ознайомлення із загальними закономірностями розвитку науки, її структурою, рівнями, методологією і методами наукового пізнання. На це розрахована навчальна дисципліна "Методологія та організація наукових досліджень".

2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Юрченко Любов Іванівна, професор кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін соціально-психологічного факультету, доктор філософських наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, пр. Л.Свободи, 46, тел..+380504005061.
E-mail	7733153@ukr.net
Наукові інтереси*	- екологічна культура; - екологічна безпека; - соціальна відповідальність людини, суспільства;
Професійні здібності*	- професійні знання і значний досвід філософсько-теоретичної діяльності; - значний досвід проведення навчальних занять у вищій школі з застосуванням творчих форм роботи

* – заповнюється за бажанням НПП.

3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» проводяться згідно з затвердженим розкладом. Електронний варіант розкладу розміщено на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосереди з 14.00 до 15.00 в кабінеті № 413. В разі додаткової потреби здобувача вищої освіти в консультації її час погоджується з викладачем.

4. Постреквізити навчальної дисципліни

Постреквізити: методологія екологічної безпеки, переддипломна практика, виконання та захист кваліфікаційної роботи.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є формування у майбутніх фахівців з екології у сфері екологічної безпеки та технологічного захисту системи знань щодо теоретико-методологічних засад, основних методів, підходів і прикладних розробок у сфері наукової та науково-дослідної діяльності.

Основні завдання навчальної дисципліни є оволодіння студентами та курсантами системою знань щодо основ наукової та науково-дослідної діяльності; формування вмінь та навичок проведення самостійних досліджень на основі загальнонаукових і спеціальних методів пізнання; опанування загальними методами, підходами та методикою практичного використання отриманих знань з методології та організації наукових досліджень в майбутній професійній діяльності

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання:

- специфіка знання та пізнання;
- основні форми наукового пізнання;
- методологію та теорію наукових досліджень;
- принципи, методи, технологію та організацію процедури науково-дослідної діяльності;
- загальні підходи до систематизації та оформлення результатів наукових досліджень.

уміння:

- визначати мету, завдання та теоретичні засади наукового дослідження;
- здійснювати пошук, накопичення та обробку наукової та науково-технічної інформації;
- проводити науково-дослідницьку діяльність для отримання наукових результатів;
- презентувати результати науково-дослідної роботи.

мати навички:

- застосовувати теоретико-методологічні знання на практиці;
- реалізовувати отримані знання при роботі над дипломною магістерською роботою;
- підготовки та оформлення результатів наукових досліджень.

комунікація:

- покращувати навички міжособистісної взаємодії в процесі вирішення проблем науково-дослідної роботи;
- професійно та емпатійно взаємодіяти з суб'єктами дослідницької роботи;
- вступати у ефективну комунікацію з суб'єктами дослідницької роботи; та професійної діяльності;

- бути зрозумілим для суб'єктів дослідницької роботи;
- поліпшувати здатність працювати у команді, так і автономно при вирішенні актуальних проблем науково-дослідної роботи.

автономія та відповідальність:

- обґрунтовувати власну позицію;
- робити самостійні висновки;
- демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку;
- слідувати соціоморальним регулятивам, нормам та принципам антиплагіату;
- демонструвати відповідальне ставлення до наукового та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Повинні бути сформовані наступні *компетентності*:

K01.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

K03.Здатність генерувати нові ідеї.

K04.Здатність розробляти та управляти проектами.

K06.Здатність до пошуку, оброблення та аналізу з різних джерел.

K08.Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

K10.Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем.

K11.Здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та інноваційної діяльності.

K13.Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.

Програмні результати навчання:

ПР03. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.

ПР04. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.

ПР08. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.

ПР11.Уміти використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань екології, природокористування та захисту довкілля.

ПР14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

ПР17. Критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття з різних предметних галузей для вирішення теоретичних задач і проблем екології.

ПР19.Уміти самостійно планувати виконання дослідницького завдання та формулювати висновки за його результатами.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Денна форма навчання
Рік підготовки	1-й
Семестр	1, 2-й
Обсяг кредитів ЄКТС	6
Загальна кількість годин	180 год.
Лекції	16 год.
Практичні, семінарські	4 год.
Лабораторні	0 год.
Самостійна робота	160 год.
Вид підсумкового контролю	1-й семестр – залік, 2-й семестр – екзамен

6. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

№ за порядком	Тема та її зміст	Вид навчальних Занять
1 семестр		
Змістовий модуль № 1		
1	Тема 1. Наука як сфера людської діяльності, класифікація наук. 1.1.Витоки, становлення та розвиток сучасної науки. 1.2.Суспільна роль науки. 1.3.Наукове пізнання світу і світ науки. 1.4.Специфіка науково-технічного знання з точки зору глобальних проблем сучасності	Лек. – 2 год. СР – 6 год.
2	Тема 2. Поняття пізнання та його види. Рівні і форми пізнання. 2.1. Особливості наукового пізнання та його роль у сучасній техногенно-інформаційній цивілізації, гносеологія, епістемологія . 2.2.Пізнання: системний підхід, синергетика, феноменологія. 2.3.Методологічний плюралізм та принципи соціальної зумовленості пізнання, соціокультурний детермінізм	Лек. – 2 год. СР – 6 год.

3	Тема 3. Проблема істини в пізнанні. 3.1. Істина та якісні характеристики знання 3.2. Пошук критеріїв істинності наукового знання та продуктивності дослідницьких програм у сучасній методології науки 3.3. Дослідницькі концепції К. Поппера, І. Лакатоса, Т. Куна.	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 6 год.
4	Тема 4. Наука за умов трансформації суспільства. 4.1. Проблема соціальних наслідків науково-технічного розвитку. 4.2. Наука і глобальні проблеми людства 4.3. Технократична концепція ХХ ст.	СР – 7 год.
5	Тема 5. Соціоморальні регулятиви науково-дослідної діяльності. 5.1. Актуалізація феноменів етики і моралі науково-дослідної діяльності. 5.2. Аморальність та її "ціна" для сучасного соціуму. 5.3. Етика взаємостосунків і моральний клімат у службових колективах організацій. 5.4. Професійно-етичні кодекси: від стародавніх витоків до сучасності. Етичний аспект діяльності науковця.	СР – 7 год.
6	Тема 6. Державне регулювання та фінансування наукових досліджень 6.1. Управління науковими дослідженнями. Організація наукових досліджень. 6.2. Організація наукових досліджень в зарубіжних країнах. 6.3. Проблема фінансування наукових досліджень.	СР – 7 год.
7	Тема 7. Форми організації науки. 7.1. Інституалізація наукових досліджень. 7.2. Наукові кадри. 7.3. Наукові спеціальності	СР – 7 год.
8	Тема 8. Управління наукою в Україні 8.1. Законодавство України про наукову та науково-технічну діяльність. 8.2. Державна політика у сфері вищої освіти. 8.3. Стан фінансування наукових та науково-	СР – 7 год.

	технічних робіт в Україні.	
	2 семестр	
Змістовий модуль № 2		
9	Тема 9. Структура та наукові методи пізнання. 9.1. Методологія теоретичних досліджень. 9.2. Основи методології досліджень емпіричного рівня. 9.3. Основні методи наукового дослідження:	СР – 12 год.
10	Тема 10. Форми, моделі, парадигми пізнання. 10.1. Еволюційна модель К. Поппера росту наукового знання. 10.2. Верифікація наукового знання. 10.2. Фальсифікація наукового знання. 10.3. Демаркація в науці.	СР – 12 год.
11	Тема 11. Реальність та спостереження. Редукціонізм. 11.1.Зведення логічного позитивізму, синтетичних суджень до редукції, до висловлювань про чуттєвий досвід. 11.2.Редукціонізм та мова і розуміння реальності, сутностей і явищ. 11.3.Пошук критерію абсолютної достовірності знань.	СР – 12 год.
12	Тема 12. Вплив теорії на спостереження. Релевантність 12.1. Вибір між альтернативними теоріями. 12.2. Залежність теорії від спостерігача, від часу. 13.3. Прогностичність як характеристика наукової теорії.	СР – 12 год.
13	Тема 13. Детермінізм та передбачуваність. 13.1. Детермінізм як концепція, єдиного ланцюга причинності. 13.2. Наукові закони на базі даних дослідів і спостереження. 13.3. Детермінізм як концепція, єдиного ланцюга причинності. 13.4. Передбачуваність та обумовленість світу в площині детермінізму. 13.5. Англійський емпіризм, німецький ідеалізм про передбачуваність і обумовленість речей.	Лек. – 2 год. СР – 10 год.
14	Тема 14. Синергетика як нова стратегія наукового пошуку. 14.1.Теорія синергетики Концепції нестабільного світу, невизначеності та багатоальтернативності розвитку, ідея народження порядку із хаосу.	Сем. – 2 год. СР – 10 год.

	14..2. Дослідження С. Хокінга, брюссельської школи, І. Пригожина 14.3. Теорія дисипативних структур. 14.4. Нерівноважність як джерело нової організації, порядку.	
15	Тема 15. Глобальний еволюціонізм і сучасна наукова картина світу. 15.1. Глобальний еволюціонізм – інтегральний дослідний напрям. Динаміка розвитку абіотичного, біотичного і соціального аспектів. 15.2. Ідея світобудови як уявлення про єдність еволюціонуючої системи. 15.3. Турбулентність процесів руйнування і творення, деградації і еволюції, порядок із хаосу у Всесвіті.	Лек. – 2 год. СР – 10 год.
16	Тема 16. Ефективність наукових досліджень. 16.1. Фактичний та потенціальний ефект наукового пошуку. 16.2. Специфіка оцінки фундаментальних та прикладних наукових досліджень. 16.3. Прикладне спрямування і практична реалізація результатів наукового пошуку	Лек. – 2 год СР – 10 год.
17	Тема 17. Інформаційне забезпечення наукових досліджень 17.1. Суть і види науково-технічної інформації. 17.2. Методи пошуку і збору наукової інформації. 17.3. Аналіз та інтерпретація інформації. 17.4. Організація роботи з науковою літературою. Форми обміну науковою інформацією 17.5. Патентні дослідження 17.5. Інтелектуальна власність. 17.6. Закон про плагіат;	Лек. – 2 год. СР – 10 год.
19	18. Оформлення результатів наукових досліджень 18.1. Форми наукової продукції 18.2. Правила написання та структура; - тез доповіді, наукової статті; - кваліфікаційної роботи; - звіту про НДР; - монографії.	Сем. – 2 год. СР – 10 год.
Всього		180 годин

Примітка: Лек. – лекція; ПЗ – практичне заняття; Сем. – семінарське заняття; СР – самостійна робота.

7.Список рекомендованої літератури

Базова

1. Юрченко Л.І. Методологія наукових досліджень у схемах, таблицях, прикладах. Навч.посібник / авт.кол. – К.: УБС НБУ, 2014. – 223 с.
2. Данилян О.Г. Організація та методологія наукових досліджень: навч. Посібник. – Харків.: Право, 2017. – 448 с.
3. Методологія науково-дослідної роботи: навч посібник\ О.Б.Кривоніс, О.М. Демченко. – К.: Медицина, 2011. – 160 с.
4. Абрамов В. Методологія системного підходу та наукових досліджень (дослідницькі та інноваційні процеси в державній службі) : навч.-метод, посіб. для самост. вивч. дисципліни / В.Абрамов, В.Арутюнов. – К. : КНЕУ, 2005. – 178 с.
5. Білоусова Т.П. Основи наукових досліджень : [навч. посіб. для вищ. навч. закл.] / Т. П. Білоусова, Ю. О. Маркітанов. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, 2004. – 119 с.
6. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень. Підручник / М. Т. Білуха. – К. : АБУ, 2002. – 480 с.
7. Вдовичин І.Я. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І.Я. Вдовичин. – Львів : Вид-во Львівськ. Комерц. Академії, 2014. – 248 с.
8. Возний І.П. Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / І.П. Возний. – Чернівці : Чернівецький нац.. ун-т, 2009. – 144 с.
6. Голюков В.А. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / В.А. Голюков, М.А. Кузьмініх, О.А. Онищенко. – Одеса : ОНМА, 2014. – 163 с.
7. Грищук Ю.С. Основи наукових досліджень : [навч. посіб. для вищ. навч. закл.] / Ю. С. Грищук. – Х. : НТУ «ХП», 2008. – 231 с.
8. Демківський А.В. Основи методології наукових досліджень : навч. посіб. / А. В. Демківський, П. І. Безус. – К. : Акад. муніцип. упр., 2012. – 276 с.
9. Ковальчук В.В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. – 5-е вид / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв. – К. : Професіонал, 2008. – 240 с.
10. Колесников О.В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. ; 2-е вид., випр. та доп. / О. В. Колесников. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.
11. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / О. В. Крушельницька– К. : Кондор, 2006. – 206 с.
12. Методологія наукових досліджень з державного управління : хрестоматія / упоряд. : С.В. Загороднюк, О.Л. Євмешкіна, В.В. Лещенко ; за заг. ред. К.О. Ващенко. – К. : НАДУ, 2014. – 180 с.
13. Мокін Б.І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / Б.І. Мокін, О.Б. Мокін. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 180 с.
14. Олійник Н.Ю. Методологія наукових досліджень. Навч.-метод. посіб. для студентів економічного факультету / Р.Ю. Олійник. – Кам'янець-Подільський : Сисин Я.І., 2015. – 110 с.

15. Основи методології та організації наукових досліджень : Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
16. Соловійов С.М. Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / С.М. Соловійов. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 176 с.
17. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 3-тє вид., стер. / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко – К. : Знання-Прес, 2003. – 295 с.
18. Юринєць В.Є. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / В.Є. Юринєць. – Львів : ЛНУ, 2011. – 179 с.
19. Юрченко Л.І. Українська людина в європейському світі: виміри ідентичності. Навчальний посібник /кол.авторів. – К.: УБС НБУ, 2015. – 609 с.
20. Юрченко Л.І. Соціальна відповідальність наукових комунікацій як важлива стратегічна перевага розвитку науки (у співавторстві). Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. Volume5, No 4/2017, S 139-143.

Допоміжна

1. Юрченко Л.І. Технології в системі економічних та соціально-екологічних змін: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 177с.
2. Юрченко Л.І. Гуманітарна складова вищої освіти у вимірах ХХІ століття: Монографія / кол. авторів.– К: УБС НБУ, 2013. – 323 с.
3. Жилінська О.І. Науково-технічна діяльність у контексті самоорганізації : Монографія / О.І. Жилінська. – К. : Парламентське видавництво, 2010. – 552 с.
4. Онопрієнко В.І. Історія української науки. Курс лекцій / В. Онопрієнко, В. Ткаченко. – К. : Варта, 2010. – 652 с.
5. Останкова О.С. Роль і місце наукової методології в організації та проведенні міждисциплінарних досліджень / О.С. Останкова // Проблеми науки. – 2004. – № 6. – С. 2–5.
6. Палій В.М. Національна Академія наук України. 1918–2008. Персональний склад / В.М. Палій, Ю.А. Храмов. – К. : Фенікс, 2008. – 352 с.
7. Козьменко С. Гамбургский счет. – Кн.І. Руководство по написанию и защите диссертаций. – Сумы: Университетская книга, ИКК «Деловые перспективы», 2019. – 325 с.

Інформаційні ресурси

1. nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
2. korolenko.kharkov.com. – Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка
3. ScienceDirect [Freedom Collection](http://FreedomCollection) – Повнотекстова база даних видавничої корпорації Elsevier

4. [SciVerse Scopus](#) – Реферативна база даних та наукометрична платформа видавничої корпорації Elsevier
5. [www.liga.net](#) – Комплексна система інформаційно-правового забезпечення.
6. [World Library of Science](#) – Всесвітня наукова бібліотека ЮНЕСКО
7. <http://www.kbuapa.kharkov.ua> – Бібліотека Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

8. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал:

- перша – національна (традиційна) – 4-бальна (чотирибальна);
- друга – рейтингова шкала оцінювання – ЄКТС;
- третя – накопичувальна шкала – 100-бальна.

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Вид навчальної роботи		Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль				
Модуль № 1	Лекції	3	0	0
	Семінари*	1	10	10
	Практичні заняття	0	0	0
	Модульна контрольна робота*	0	0	0
Разом за модуль № 1				10
Модуль № 2	Лекції	5	0	0
	Семінари*	1	10	10
	Практичні заняття	0	0	0
	Модульна контрольна робота*	0	0	0
Разом за модуль № 2				10
Разом за поточний контроль				20
II. Індивідуальна самостійна робота				50
III. Екзамен				30
Разом за всі види навчальної роботи				100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру;
- підсумкового контролю успішності;
- залік включає результати поточного контролю та індивідуальної контрольної роботи.

Поточний контроль проводиться на семінарському занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки та практичних навиків здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих навичок під час виконання завдань.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10-9 балів – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни;

8-6 балів – вірно трактуються поняття, виконано всі завдання, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні помилки;

5-3 бали – завдання виконані частково, допущено помилки;

2-1 – виконано незначну частину завдань, допущено значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, самостійність виконання.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі аналітичної науково-пошукової роботи та презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 50 балів):

50-45 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;

44-40 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;

39-35 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;

34-30 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;

29-25 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;

24-20 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;

19-15 балів – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;

14-10 балів – виконана частина роботи складає від 20% до 39% від

загального обсягу;

9-5 балів – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;

4-1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;

0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо-предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної (пошуково-аналітичної) роботи здобувачів вищої освіти:

1. Концепція С. Тулміна в методології наукових досліджень. Охарактеризувати, проаналізувати можливості застосування.
2. Дедуктивні методи в екологічних дослідженнях. Переваги та недоліки.
3. Розкрийте сутність концепції К. Поппера в екологічній методології.
4. Методологія валеологічної діагностики за умов сучасних реалій світу.
5. Методологічні концепції екологічно повноцінного харчування.
6. Розкрийте особливості методологічної концепції Т.Куна.
7. Проаналізуйте методологічний принцип У. Оккама в екологічній науці.
8. Проаналізуйте зв'язок методологічної доктрини С. Тулміна з теорією походження видів Ч. Дарвіна.
9. Проаналізуйте та оцініть екологічну повноцінність теплоенергетики на Україні.
10. Розкрийте сутність індукції як методу в екологічних дослідженнях.
11. Проаналізуйте специфіку позитивістських концепцій в науково-методичному полі екології.
12. Охарактеризуйте методологічну доктрину І. Лакатоса, її застосування в екологічних дослідженнях.
13. Розкрийте сутність методологічної концепції Т.Куна, її застосування в екологічних дослідженнях.
14. Дослідіть сфери методології та організації наукових досліджень в сучасні неоекології.
15. Розкрийте сутність, поясніть феномен фальсифікації по К. Попперу, його застосування в екологічних дослідженнях.
16. Наведіть та охарактеризуйте гіпотези в екологічних дослідженнях; оцініть їхню доцільність.
17. Наведіть приклади та проаналізуйте застосування індуктивного методу в екологічній науці; покажіть позитивні та негативні сторони даного методу.
18. Навести та розкрити сутність стадій проведення експерименту

19. Розкрити сутність поняття кореляційного аналізу, приклади застосування.
20. Охарактеризувати жанри, форми та структуру наукових праць і творів.
21. Розкрити сутність проблем наукометрії та індикаторів науки.
22. Назвати та охарактеризувати форми, моделі, парадигми наукових досліджень. Фальсифікація.
23. Пояснити явища кореляції реальності та спостереження в експерименті. Редукціонізм.
24. Проаналізуйте вплив теорії на спостереження. Релевантність.
25. Охарактеризуйте і поясніть принцип детермінізму та передбачуваність у науковому дослідженні..
26. Обґрунтуйте місце та надайте характеристику науці про безпеку в сучасній системі знань.
27. Проаналізуйте місце суб'єкта, об'єкта, предмета наукового дослідження в сучасній картині світу.
28. Дослідіть і проаналізуйте роль і місце проблема інтелектуальної власності в сучасній науці.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі у формі екзамену.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 30 балів):

27-30 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання, правильно розв'язав усі практичні завдання з повним дотриманням вимог до виконання;

22-26 бали – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрив зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішено всі практичні завдання;

16-21 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускає окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішено два завдання;

10-15 балів – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичного питання та практичних завдань, допускає суттєві неточності. Правильно вирішене одне завдання, інші – частково;

1-9 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки. Частково вирішено практичне завдання;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань. Не вирішив жодного завдання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Назвати та охарактеризувати основні складові структури наукового звіту (наукової статті, диплому).
2. Еволюційна модель розвитку науки С. Тулміна
3. Сутність агностицизму у науковому пізнанні.
4. Дати визначення об'єкта, предмета дослідження. Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
5. Проблема методу пізнання Нового часу (Ф. Бекон, Р. Декарт).
6. Ідея як форма наукового пізнання.
7. Особливості посилань на літературні джерела наукового дослідження.
8. Позитивістські погляди в контексті наукового пізнання.
9. Загально-логічні методи пізнання; назвати та охарактеризувати.
10. Пояснити зміст структурних складових наукового звіту: «актуальність», «розробленість теми». Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
11. Структура та зміст методології.
12. Проблема як форма наукового пізнання. Постановка проблеми
13. Пояснити зміст структурних складових наукового звіту: «мета роботи», «завдання роботи». Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
14. Факт як форма наукового пізнання. Структура факту
15. Синергетика як нова стратегія наукового пошуку
16. Пояснити зміст структурних складових наукового звіту: «висновки», «новизна роботи». Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
17. Емпіризм та раціоналізм; методологічні пошуки.
18. Гіпотеза як форма наукового пізнання. Вимоги до гіпотези
19. Назвати та охарактеризувати основні складові структури наукового звіту (наукової статті, диплому)
20. Концепція як форма наукового пізнання.
21. Методи та рівні наукового пізнання.
22. Дати визначення об'єкта, предмета дослідження. Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
23. Теорія як форма наукового пізнання. Вимоги до теорії.
24. Функції науки в системі пізнання..
25. Особливості та правила посилань на літературні джерела наукового дослідження.
26. Форми наукового пізнання; пояснити , навести приклади.
27. Аналіз як загально-логічний метод пізнання. Пояснити сутність даного методу.

28. Пояснити зміст структурних складових наукового звіту: «актуальність», «розробленість теми». Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
29. Види, структура та функції теорії
30. Синтез як загально-логічний метод пізнання. Пояснити сутність даного методу.
31. Пояснити зміст структурних складових наукового звіту: «мета роботи», «завдання роботи». Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
32. Глобальний еволюціонізм і сучасна наукова картина світу.
33. Абстрагування як загально-логічний метод пізнання. Пояснити сутність даного методу.
34. Пояснити зміст структурних складових наукового звіту: «висновки», «новизна роботи». Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
35. Позитивістські погляди в науці.
36. Узагальнення як загально-логічний метод пізнання. Пояснити сутність даного методу.
37. Дати визначення об'єкта, предмета дослідження. Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
38. Індукція як загально-логічний метод пізнання. Пояснити сутність даного методу.
39. Проаналізувати ампірізм Ф. Бекона та раціоналізм Р. Декарта.
40. Інтелектуальна власність в контексті науково-дослідної роботи. Перевірка на оригінальність тексту звіту про наукову роботу, плагіат.
41. Концепція К. Поппера зростання наукового знання. Фальсифікація.
42. Дедукція як загально-логічний метод пізнання. Пояснити сутність даного методу.
43. Пояснити зміст структурних складових наукового звіту: «висновки», «новизна роботи». Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
44. Моделювання як загально-логічний метод пізнання. Пояснити сутність даного методу.
45. Концепція розвитку знань Т. Куна
46. Дати визначення об'єкта, предмета дослідження. Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
47. Концепція дослідницьких програм І. Лакатоса
48. Ідеалізація як загально-логічний метод пізнання. Пояснити сутність даного методу.
49. Особливості та правила посилань на літературні джерела наукового дослідження.
50. Системний підхід у науковому пізнанні
51. Методологічні принципи теорії синергетики.

52. Пояснити зміст структурних складових наукового звіту: «актуальність», «розробленість теми». Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
53. Параметри дисипативної системи. Принцип та фактори відбору в такій системі.
54. Зміст та значення наукового принципу “бритви Оккама”
55. Пояснити зміст структурних складових наукового звіту: «мета роботи», «завдання роботи». Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
56. Проблема методу пізнання. Емпіризм та раціоналізм як головні методологічні протилежності.
57. Реальність та спостереження. Редукціонізм.
58. Інтелектуальна власність в контексті науково-дослідної роботи. Перевірка на оригінальність тексту звіту про наукову роботу, плагіат.
59. «Методологічний анархізм» П. Фейєрабенда
60. Вплив теорії на спостереження. Релевантність.
61. Пояснити зміст структурних складових наукового звіту: «висновки», «новизна роботи». Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
62. Позитивістські погляди в науці.
63. Узагальнення як загально-логічний метод пізнання. Пояснити сутність даного методу.
64. Дати визначення об’єкта, предмета дослідження. Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
65. Індукція як загально-логічний метод пізнання. Пояснити сутність даного методу.
66. Навести порівняльну характеристику емпіризму Ф. Бекона та раціоналізму Р. Декарта.
67. Інтелектуальна власність в контексті науково-дослідної роботи. Перевірка на оригінальність тексту звіту про наукову роботу, плагіат.
68. Концепція К.Поппера зростання наукового знання. Фальсифікація.
69. Дедукція як загально-логічний метод пізнання. Пояснити сутність даного методу.
70. Пояснити зміст структурних складових наукового звіту: «висновки», «новизна роботи». Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
71. Моделювання як загально-логічний метод пізнання. Пояснити сутність даного методу.
72. Концепція розвитку знань Т.Куна
73. Дати визначення об’єкта, предмета дослідження. Навести приклади за змістом теми своєї дипломної роботи (магістерської чи бакалаврської).
74. Концепція дослідницьких програм І. Лакатоса
75. Ідеалізація як загально-логічний метод пізнання. Пояснити сутність даного методу.

Отримані здобувачем бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ЄКТС згідно з таблицею.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	Національна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються індивідуальні науково-пошукові роботи, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат.

Розробник:
професор кафедри соціальних і
гуманітарних дисциплін

Любов ЮРЧЕНКО

